

Hiệp định Mê Kông 1995 và Thủ tục thông báo, tham vấn trước và thỏa thuận (PNPCA)

Trịnh Lê Nguyên
Trung tâm Con người và Thiên nhiên

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Hiệp định Mê Kông 1995

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Lịch sử Ủy hội sông Mê Kông quốc tế

- 1957: thành lập Ủy ban Mê Công
- 1978: đổi thành Ủy ban lâm thời về điều phối nghiên cứu hạ lưu lưu vực sông Mê Công.
- 1995: đổi tên thành Ủy hội sông Mê Công.
- 2010: Hội nghị cấp cao đầu tiên, Hua Hin, Thái Lan.
- 05/04/2014: Hội nghị cấp cao lần 2, Tp. Hồ Chí Minh

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Lịch sử Ủy hội sông Mê Kông quốc tế

Ảnh: VNMC, MRC.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Hiệp định Mê Kông 1995

- Tên đầy đủ: "Hiệp định về Hợp tác và Phát triển bền vững Lưu vực sông Mê Kông"
- Hiệp định gồm: 6 chương, 42 điều:
  - Chương I: Mở đầu
  - Chương II: Định nghĩa thuật ngữ
  - Chương III: Mục tiêu và nguyên tắc hợp tác
  - Chương IV: Khuôn khổ về thể chế
  - Chương V: Giải quyết các khác biệt và bất đồng
  - Chương VI: Điều khoản cuối cùng

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Hiệp định Mê Kông 1995

Mục tiêu:

- Phát triển bền vững, góp phần thực hiện các chiến lược phát triển kinh tế và các chương trình trọng điểm các quốc gia thành viên;
- Góp phần thực hiện các mục tiêu Thiên nhiên kỷ của LHQ và thực hiện các công ước quốc tế liên quan;
- Quản lý, khai thác, phát triển tài nguyên và bảo vệ môi trường.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Hiệp định Mê Kông 1995

Nguyên tắc hợp tác:

- Bảo vệ môi trường và cân bằng sinh thái
- **Bình đẳng** chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ
- Sử dụng công bằng và hợp lý
- Duy trì dòng chảy trên dòng chính
- Ngăn ngừa và ngừng ảnh hưởng có hại
- Quốc gia gây hại phải có trách nhiệm giải quyết

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Lễ ký hiệp định tại Thái Lan, 05/04/1995. Ảnh: VNMC

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

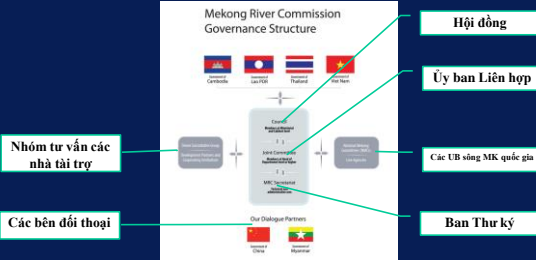
Các thủ tục dưới Hiệp định 1995

- Thủ tục Trao đổi và Chia sẻ Thông tin Số liệu (01/11/2001)
- **Thủ tục Thông báo, Tham vấn trước và Thỏa thuận** (30/11/2003)
- Thủ tục Giám sát Sử dụng nước (30/11/2003)
- Thủ tục Duy trì Dòng chảy trên Dòng chính (22/06/2006)
- Thủ tục Chất lượng nước (26/01/2011)

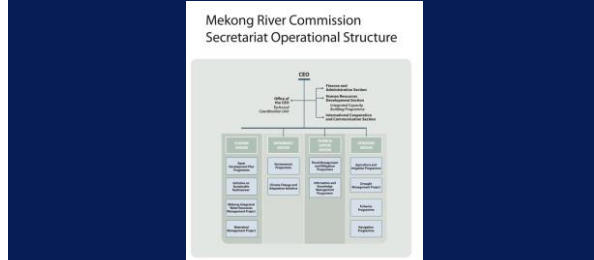
Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Cơ cấu tổ chức MRC

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Cơ cấu tổ chức MRC

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Tâm nhìn và sứ mệnh MRC

Tâm nhìn của lưu vực sông Mê Công:
 " Một lưu vực sông Mê Công thịnh vượng về kinh tế, công bằng về xã hội và lành mạnh về môi trường "

Sứ mệnh của Ủy hội :
 " Thúc đẩy và điều phối sự quản lý và phát triển bền vững tài nguyên nước và các tài nguyên liên quan khác vì lợi ích chung của các nước và phúc lợi của người dân "

Nhiệm vụ của Ủy hội sông Mê Kông quốc: "Thúc đẩy và điều phối hoạt động phát triển và quản lý bền vững tài nguyên nước và các tài nguyên liên quan vì lợi ích chung của các Quốc gia thành viên và phúc lợi của người dân.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Điểm yếu

- Không có sự tham gia của Trung Quốc và Myanmar
  - Ảnh hưởng bởi định hướng của nhà tài trợ
  - Không có cơ chế rõ ràng để công chúng tham gia vào các quá trình ra quyết định
  - Dễ dàng bị bỏ qua bởi lợi ích quốc gia thành viên
  - Không có tính ràng buộc pháp lý đủ mạnh
- => Tuy nhiên, hiện vẫn là cơ chế hợp tác khu vực duy nhất, khả dĩ để có thể đàm phán, thảo luận về các vấn đề liên quan đến quản lý, sử dụng nguồn nước Mê Kông.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Thủ tục thông báo, tham vấn trước và thỏa thuận (PNPCA)

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

PNPCA là gì?

- PNPCA = Procedures for Notification, Prior Consultation and Agreement = Thủ tục Thông báo, Tham vấn trước và thỏa thuận
- Tham vấn trước là yêu cầu trong khuôn khổ Hiệp định Mê Kông để các quốc gia cùng tham gia đánh giá các đề xuất dự án phát triển trên dòng chính. Mục tiêu nhằm **đạt được đồng thuận về việc dự án có nên tiến hành hay không**, và nếu tiến hành thì với những điều kiện nào (*theo MRC*).

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

PNPCA là gì?

Tham vấn trước: Thông báo kịp thời cùng với các số liệu và thông tin bổ sung cho Ủy ban Liên hợp như nêu trong Quy chế sử dụng nước và chuyển nước ra ngoài lưu vực tại Điều 26; để các quốc gia ven sông khác có thể trao đổi và đánh giá tác động của đề xuất sử dụng nước đó đối với việc sử dụng nước của họ và các ảnh hưởng khác, là cơ sở đi tới thỏa thuận. Tham vấn trước không phải là quyền phủ quyết sử dụng nước hoặc là quyền **đơn phương sử dụng nước của bất kỳ quốc gia ven sông nào** mà không xét đến quyền của các quốc gia ven sông khác.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Nguyên tắc thực hiện PNPCA

- a) Bình đẳng về chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ;
- b) Sử dụng công bằng và hợp lý;
- c) Tôn trọng quyền và các lợi ích hợp pháp;
- d) Thiện chí; và
- e) Minh bạch.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các bước thực hiện PNPCA

1. **Đệ trình:** Quốc gia đề xuất dự án trình tài liệu liên quan lên MRC. Ban thư ký MRC chuyển tài liệu cho 3 quốc gia thành viên khác.
2. **Đánh giá:** Ban thư ký MRC điều phối quá trình đánh giá kỹ thuật, tham vấn và yêu cầu bổ sung thông tin nếu cần thiết.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các bước thực hiện PNPCA

Các lĩnh vực đánh giá:

- Sự tuân thủ các thủ tục của MRC về chế độ dòng chảy
- Các tác động môi trường, xã hội
- Tác động xuyên biên giới

3. **Đi đến thỏa thuận:** Ủy ban liên hợp MRC thỏa thuận về đề xuất dự án và đưa ra quyết định theo các điều kiện đã thống nhất.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Thời hạn thực hiện PNPCA

- Quy trình tham vấn: 6 tháng, chính thức bắt đầu khi thành viên cuối cùng của Ủy ban liên hợp nhận được tài liệu đệ trình
- Quy trình tham vấn có thể được gia hạn nếu cần thiết cho đến khi đạt được thỏa thuận
- Nếu quy trình PNPCA được cho là bị vi phạm, Hội đồng và Ủy ban liên hợp MRC có trách nhiệm thảo luận và giải quyết bất đồng.
- Nếu Ủy ban Liên hợp hoặc Hội đồng không thể giải quyết bất đồng, vấn đề được chuyển cho các quốc gia thành viên để xử lý qua các kênh ngoại giao.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Thời hạn thực hiện PNPCA

- Nếu các quy trình thủ tục bị vi phạm, Hội đồng và Ủy ban Liên hợp có trách nhiệm thảo luận và giải quyết.
- Các quốc gia thành viên, thông qua đàm phán và đồng thuận, có thể tìm kiếm hỗ trợ từ bên thứ ba để hòa giải các bất đồng.

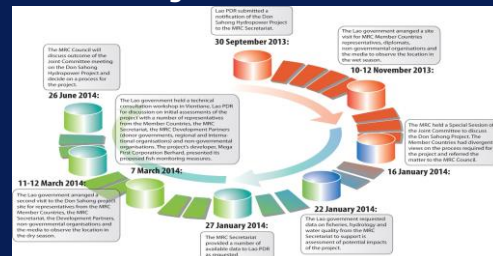
Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Lộ trình PNPCA thủy điện Don Sahong

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các mốc thời gian

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các mốc thời gian

- 30/06/2014: UB sông MK Lào nộp hồ sơ dự án lên Ban Thư ký MRC
- Tuần đầu tháng 7/2014: Ban Thư ký tiến hành các thủ tục nội bộ cho PNPCA
- Giữa tháng 8/2014: Chính thức bắt đầu tiến trình PNPCA (hiện chưa thống nhất)
- Tháng 7-8/2014: Chuẩn bị cuộc họp lần 1 của Nhóm làm việc Ủy ban Liên hợp về PNPCA

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các mốc thời gian

- 22/08/2014: Họp Ủy ban Liên hợp lần 1 về tiến trình PNPCA cho Don Sahong
- Tháng 7-8/2014: Ban Thư ký MRC tiến hành đánh giá kỹ thuật hồ sơ của Don Sahong
- Tháng 8-10/2014: Tham vấn các bên liên quan ở các quốc gia thành viên và tham vấn khu vực
- Tuần thứ 4 của tháng 9/2014: Họp Ủy ban Liên hợp lần 2 (có thể bao gồm đi thực địa)

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các mốc thời gian

- Tháng 9-10/2014: Tiếp tục đánh giá kỹ thuật và tham vấn công khai
- Tuần thứ 4 của tháng 10/2014: Họp Ủy ban Liên hợp lần 3. Có thể đồng thời tổ chức hội thảo tham vấn khu vực (đang đàm phán)
- Giữa tháng 11-tháng 12/2014: Hoàn thiện bản thảo cuối Báo cáo đánh giá hồ sơ dự án

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các mốc thời gian

- Tháng 11-12/2014: Các quốc gia thành viên phản hồi
- Giữa tháng 1/2015: Kết luận về quá trình tham vấn (thời gian tùy thuộc thời điểm được tính bắt đầu tham vấn - hiện chưa chính thức)

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Các mốc quan trọng ở Việt Nam

- 25/09/2014: Tham vấn tại Cần Thơ cho các tỉnh ĐBSCL
- Cuối tháng 10/2014: Tham vấn tại Hà Nội (sau khi có báo cáo đánh giá kỹ thuật của Ban Thư ký MRC)
- Cuối tháng 11/2014: Tham vấn lần 2 tại Cần Thơ (tập trung vào các nội dung đánh giá, khuyến nghị)

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam

Xin cảm ơn!

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Hà Nội, Việt Nam